

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 134-1902)

Originalt emne

Belysningsvæsen

Belysningsvæsen/Gasværket, Anlæg og Drift

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 3. april 1902](#)
- 2) [Byrådsmødet den 13. juni 1902](#)
- 3) [Byrådsmødet den 26. juni 1902](#)
- 4) [Byrådsmødet den 11. juli 1902](#)
- 5) [Byrådsmødet den 21. august 1902](#)
- 6) [Byrådsmødet den 13. november 1902](#)
- 7) [Byrådsmødet den 27. november 1902](#)
- 8) [Byrådsmødet den 18. december 1902](#)
- 9) [Byrådsmødet den 19. marts 1903](#)
- 10) [Byrådsmødet den 23. april 1903](#)
- 11) [Byrådsmødet den 14. maj 1903](#)
- 12) [Byrådsmødet den 13. august 1903](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 3. april 1902 - side 4

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 134-1902)

Fra Udvalget for Gasværket var modtaget Indstilling om en Udvidelse af Værket overensstemmende med nedenstaaende af Bestyrer Gunst udarbejdede Plan og Overslag:

"Gasforbruget vil i indeværende Aar stige saa højt, at der nu maa tænkes paa et nyt Retorthus, der maa staa færdigt til Efteraaret 1903. De Retorthuse, der nu benyttes, ere saa medtagne og utidssvarende, at en Overgang til en ny Driftsmaade ikke alene vilde bringe mere Sikkerhed i Driften, men snart vise stor Fordel, dels ved Lempelser i Arbejdsmaaden, dels ved større Udbytte af Kullene, men væsentlig ved det mindre Forbrug af Kokes til Kullenes Afgasning. Hvor man nu med tidssvarende Ovnene kan opnaa at faa 7 Tdr. Kokes pr. Ton Kul til Salg, kunne vi her ikke opnaa mere end lige 5 Tdr., der med et Kulforbrug paa ca. 12,000 Tons og en Pris af 1 Kr. 20 Øre pr. Td. Kokes vil give en Merindtægt aarlig paa ca. 28,000 Kr., der rigelig erstatter Renter og Afdrag af den Kapital, der sættes i et nyt Retort- og Kulhus med tidssvarende Ovnene og Indretninger. Dertil kommer et større Gasudbytte pr. Ton, idet Kulspildet indskrænkes til et Minimum, ligesom ogsaa Gastabet paa Grund af den hurtigere og nemmere Arbejdsmaade. Kullene, der for Tiden til Dels ere oplagrede i fri Luft, blive efter den ny Metode tilkørte i Arbejdsvogne, tippede i en Grube, og ved Hjælp af en Spandeelevator bragte op i Toppen af Kulhuset, hvorfra de saa ved Conveyor eller Transportbaand blive lempede ind i Kulhuset, der bygges saa stort, at der kan oplagres fire Vintermaaneders Kulforbrug. Fra Kulhuset føres de derpaa, efter at være blevne knuste af en Knusemaskine, af en Elevator og et Transportbaand til Kulbeholdere i Retorthuset, hvorfra saa Lademaskinen afhenter dem, og de ved en Mands Betjening indsættes i Retorterne. Arbejdet lettes herved i en betydelig Grad, idet at det nuværende saa besværlige Arbejde, at skulle løfte indtil 300 Pd. Kul ind i hver Retort, udføres af Maskinen,

Koksene, der nu udtrækkes af Retorten ved, at en Mand skal løfte en tung Rager ind i Retorten, blive ved en Mands Betjening uden synderligt Arbejde, og uden at Manden er udsat for den stærke Varmeudstråling, trukken ud af Retorten paa et langs med Ovnene anbragt Transportbaand, der gaar i en Rende med Vand, slukkede og transportererede til et Kokssorteringshus, hvorfra de kunne udmaales og læsses i tøndevise. Denne er den nu over alt brugelige Fremgangsmaade ved Fremstilling af Gassen med horisontalt liggende Retorter; en anden Maade, som til Dels vinder betydelig Fremgang i Tyskland, er skraatliggende Retorter, hvorved saa, godt som alt svært Arbejde er udelukket, men dertil fordres en egen Slags Kul, der ikke altid vil være let at fremskaffe, og som ogsaa efter al Sandsynlighed vil stige saa meget i Pris, at Fordelen bliver illusorisk.

Det danske Gaskompagni har indført denne Fremgangsmaade paa de fleste større Værker her i Landet, som Frederiksberg, Odense, Randers, og den er ogsaa paatænkt i

Aalborg, men de københavnske Gasværker, der for Tiden omdannes til mekanisk Ladning og Trækning, ville ikke indføre denne Arbejdsmaade af ovenanførte Grund.

Jeg tillader mig derfor at foreslaa, at Aarhus Kommune i Aar paabegynder Opførelsen af et nyt Retorthus efter det af mig foreslaaede System i Henhold til vedlagte Plan. Retorthuset er tænkt opført til at kunne rumme 22 Ovne, dog at man deri kun bygger 11 straks af Hensyn til de nuværende gamle Ovne, der kunne benyttes til Reserve og til at optage den Merproduktion, som December Maaned fordrer. Huset er lagt saaledes i Terrainet, at der senere, naar alle 22 Ovne ere opførte og tagne i Brug, kan tilbygges et tilsvarende Hus med lignende Antal Ovne og saaledes gives Værket en Produktionsevne paa ca. 2,300,000 Kubikfod Kulgas daglig.

Kulhuset er lagt lige umiddelbart op til Retorthuset og kan, i den foreslaaede Størrelse i Forening med den Plads, de fremtidige 11 Ovne skulle optage, rumme, som tidligere omtalt, Kul til fire Vintermaaneders Forbrug.

brug. Naar de næste 11 Ovne skulle bygges, tænkes Kulhuset forlænget ud for den senere Udvidelse af Retorthuset, eller ogsaa, naar det ny Havneprojekt kommer til Udførelse, bygget paa det nødvendige Areal af Havneterrænets Udvidelse.

Drivkraften til de foreslaaede ny Indretninger tænkes tilvejebragt ved Elektromotorer.

Med Værkets Udvidelse paa dette Omraade bliver det ogsaa nødvendigt at udvide Kondensations- og Renseapparaterne.

De nuværende Kondensatorer ere allerede nu meget for smaa til at gaa den kommende Vintersæson i Møde, dertil ere de meget upraktiske og opførte efter engelsk Princip med det mildere Klima højst uheldige i vort koldere do., hvorfor jeg tillader mig at foreslaa disse nedlagt og erstattede af andre, hvor Afkølingen foregaar ved Hjælp af Vand.

Disse nye Kondensere tænkes fremstillede af vore nuværende Scrubbere, der ere meget for smaa og dog skulle erstattes med andre Apparater. I Stedet for Scrubbere foreslaas Kondensationsapparater efter Audoin & Pelouse's System. Den Gennemvadskning, som Gassen nu faar i de nuværende Scrubbers, skal udføres af en roterende Standardvadsker.

De nuværende Rensekar have kun 700,000 Kubikfods Renseevne, men skulle bibeholdes, dog med Forøgelse af 2 store Kar, der skulle anbringes i en Rensebygning, der tænkes lagt bag ved Maalerhuset. De fire gamle Kar kunne ved at benyttes som to, i Forening med

de ovenomtalte 2 nye Kar, rense indtil 1,200,000 Kubikfod daglig; naar denne Gasmængde er naaet, tænkes to ny Kar tilføjede til de nu foreslaaede og de fire gamle nedlagte. De to ny Kar gøres nu saa store, at de i Forening med den senere Forøgelse kunne rense indtil 2 Millioner Kubikfod daglig.

Det nuværende Regenerationshus skal blive staaende til de gamle Rensere, og et nyt do. opføres til de to ny Kar. Dette opføres foreløbig af Træ, for senere, naar de næste 2 Kar skulle installeres, at erstattes med et toetages Hus, der nødvendiggøres af det betydelige Kvantum Rensemasse, der da skal arbejdes med.

Dampexhausterne, hvoraf der nu haves to, ere begge

i Gang ved Juletid, hvorfor det vil være ønskeligt at opstille en større do., da der ellers ikke haves nogen Reserve.

For at kunne faa Plads til de nye Kondensatorer og de andre omtalte Kondensationsapparater er det nødvendigt at inddrage et langs med Gasværkets Grund liggende Areal af Grønland saa meget, at Gaden, taget efter den modstaaende Husrække, bliver gjort 20 Alen bred.

Dette medfører en Omregulering af Gaden, hvortil Udgiften er medregnet i vedlagte Overslag, hvori de til det hele nærværende Forslag detaljerede Udgifter ere anførte.

Overslag over Udvidelsen af Gasværket.

1. Retorthuset bygget saa stort, at det kan rumme 22 Ovne, hvoraf de li skal installeres straks.

Fundamentering..... 30,000 Kr.

Murarbejde, inkl. Etageadskillelse, Kældergulv og

Skorsten 58,600 -

Jern, Tømmer og Blikkenslagerarbejde..... 31,300 -

Vand og Belysning..... 4,300-

-----124,200 Kr.

2. Ovnbuer og 3 Skifter over

Grunden..... 18,000 Kr.

11 Oвне med Armatur . . . 63,000 -

Told og Fragt..... 6,300-

Montage..... 4,000-

-----91,300 -

Overføres... 215,500 Kr.

Overført... 215,500 Kr.

3. Trække- og Lademaskiner, Kultransport fra Kultus til Retorthus, Kokstransport, elektriske
Motorer m. m. .. 59,000-

4. Kulhuset..... 20,000 Kr.

Kulknuser, Kultransport

med Motor m. m..... 29,000-

-----49,000-

5. Tjæreafløb (Tjærebassin med Tag,
Pumpeog Ledninger)..... 4,000-

6. Hovedledning med tilhørende Faconstk.
(450'X 18")..... 5,000-

7. Kondensator(Omforandring af de gamle Scrubbers)..... 8,000 Kr.

Fundamenter til Kondensatorerne 1.000-

Vand- og Tjæreledning .. 1. 500-

Ventiler og Forbindelsesstykker 2,000-

-----12,500-

8. Bygninger for Pelouze,

Vadsker og Exhauster. . . 12,000 Kr.

1 Exhauster..... 10,000 -

Fundament, Ledning og

Ventiler..... 2,000-

1 Pelouze Apparat..... 4,000-

1 Standardvadske..... 20,000 -

Fundamenter..... 1,000-

Ledninger og Ventiler . . . 2,000-

Belysnings- og Vandindlæg 2,000 -

-----53,000-

9. Rensehus til 2 Kar med

Fundamenter og Gulv . . . 24,500 Kr.

2 Rensere..... 20,000 -

Overføres . . 44,500 Kr. 398,000 Kr.

Overført. . . 44,500 Kr. 398,000 Kr. Løbekran med tilhørende

Dragere..... ' 8,000 -

300' X18 " Rørledning med

Teestk..... 4,000-

4 Baurnertske Ventiler å 700 Kr. og 2 alm. 18 "

Ventiler..... 3,300-

-----59,800--

10. Regenerationshus med Hængebaner og

Vogne, Elevator med Motor..... 13,200-

11. Rørledning til Maalerhus..... 2,000-

12. Portnerbolig med Vognvægt..... 11,000-

13. Vej- og Kloakanlæg paa Værket.... 5,000-

14. Stakit (Mur) uden om Værket..... 7,000-

15. Vejens Omlægning efter Stadsigeniørens

Opgørelse..... 21,300-
18. Værkstedets Bygning med Maskiner
og Værktøj..... 5,000-
17. Klosetter og Baderum..... 3,000-
18. Kontorets Ombygning..... 10,000-
19. Kokes-Harpe med Bygning og Beholdere 8,000-
20. Uforudsete Udgifter..... 57,700-
Ialt... 601,000 Kr"

Byraadet tiltraadte Indstillingen, idet Udvalget dog anmodedes om at tage enkelte Punkter i Forslaget af mere underordnet Betydning (Indhegningen, Kontorenes Ombygning, Vejanlæg m. v.) op til nærmere Overvejelse og med Hensyn til den projekterede Omlægning og Indsnævring af Gaden forbi Værket at fremkomme med fornyet Indstilling efter forudgaaet Forhandling med Brolægningsudvalget.

(Se Mødet den 13de Juni og Sag Nr. 217 - 1902 i Mødet den 29de Maj).

Uddrag fra byrådsmødet den 13. juni 1902 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 134-1902)

Byraadet godkendte nogle af Gasværksudvalget forelagte Planer med Beskrivelse samt Betingelser for Opførelsen af det ny Maskinhus og en Hegnsmur omkring Værket.

(Se Mødet den 3die April og den 11te Juli.)

Uddrag fra byrådsmødet den 26. juni 1902 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 134-1902)

Byraadet godkendte nogle foreliggende Planer med Beskrivelse samt Betingelser for

Opførelsen af Tilbygningen til Gasværkets Kontor bygning.

(Se Side 101).

Uddrag fra byrådsmødet den 11. juli 1902 - side 4

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 134-1902)

Arbejderne ved forskellige Bygningsforetagender paa Gasværket blev efter Udvalgets Indstilling i Henhold til afholdt Licitation overdraget efternævnte:

Opførelse af Hegnsmuren om Værket:

Murermester Sørensen, Vestergade 6, for..... 3400,00 Kr.,

Opførelse af Maskinhuset:

Murermester R. Nielsen, Brammersgade 2, for 8143,00 - Tømrermester R. J. Skriver, Bruungsgade 52,"3693,00-

Snedkermester S. P. Petersen for..... 745,00-

Glarimester J. N. Bech, Norsgade 29, for 180,24-

Blikkenslagermester M. Petersen, for..... 1946,90 -

Malermester N. A. Frederiksen for..... 650,00-

Arbejdet ved Kontorbygningens Udvidelse blev paa samme Made overdraget:

Murermester P. Sørensen for..... 7800,00 Kr.,

Tømrermester J. K. Jørgensen for..... 2907,00 -

Snedkermester L. M. Jensen " 1139,00 -

Blikkenslagermester P. Møller " 1327,00 -

Malermester L. Christoffersen for..... 400,00 Kr.,

Glarimester Bech for..... 214,54-

(Se Mødet den 13de Juni.)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 134-1902)

Efter Indstilling af Gasværksudvalget blev Arbejderne ved Opførelsen af et nyt Retorthus efter afholdt Licitation overdraget til efternævnte:

Jordarbejdet til S. C. Johansen for..... Kr. 1500,00

Murerarbejdet til P. Sørensen " -35300,00

Tømrerarbejdet til L. K. Rasmussen for..... -11250,00

Jernarbejdet til H. P. Jensen for..... -14220,00

Formstykker til E. Nielsen, Skovvej, for..... -2755,00

Cement til Hammerich for..... -5100,00

(Se Mødet den 13de Juni.)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 134-1902)

Leveringen af 800 Stk. Træriste til Gasværket blev efter Udvalgets Indstilling i Henhold til afholdt Licitation overdraget Snedkermester J. P. Jensen, Vestergade 52.

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 134-1902)

Byraadet godkendte nogle af Udvalget for Gasværket forelagte Tegninger med Beskrivelse til et nyt Retorthus paa Værket.

(Se Mødet den 18de December.)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 134-1902)

Efter Indstilling af Gasværksudvalget blev Bygningsarbejderne ved Opførelsen af det ny liensehus i Henhold til afholdt Licitation overdraget til efternævnte:

Leverancen af Staalbjælker V. L. Rahr for 1749 Kr. » Ø.

Murerarbejdet til N. M. Bak..... » 7870-»-

Garmesterarbejdet til N. Hassing..... »200-»-

Snedkerarbejdet til Fr. Baager..... »999-50-

Blikkenslagerarbejdet til M. Petersen . . » 2068-80-

Tømrerarbejdet til A. Thomsen..... »2595-»-

Smedearbejdet til Sørensen & Larsen .. »800-»-

Jernarbejdet til Christensens Enke.... »2690-»-

Trærister til J. P. Jensen..... »561-»-

(Se Mødet den 21de August.)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 134-1902)

Leveringen af 4 Elektromotorer blev efter Gasværksudvalgets Indstilling i Henhold til afholdt Licitation overdraget Ingeniørfirmaet "Vulkan" som Repræsentant for Brown & Boveri i Christiania for 4940 Kr.

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 134-1902)

Efter Indstilling af Gasværksudvalget blev følgende Bygningsarbejder ved det ny Retorthus i Henhold til Licitation overdraget til efternævnte: Blikkenslager- og Skiferdækkerarbejdet til H. Rygaard for 7846 Kr.,

Snedkerarbejdet til Aarhus Maskinsnedkeri & Listefabrik for 1958 Kr,

Malerarbejdet til E. Christoffersen for 723 Kr., Glarmesterarbejdet til E. Buchreitz for 681 Kr.

Uddrag fra byrådsmødet den 14. maj 1903 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 134-1902)

Efter Indstilling af Gasværksudvalget blev Leveringen af et Parti Jernbjælker til det ny Retorthus i Henhold til afholdt Licitation overdraget den lavestbydende: Smedemester A. M. Nielsen, Studsgade, for 5534 Kr.

Uddrag fra byrådsmødet den 13. august 1903 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 134-1902)

Efter Indstilling af Gasværksudvalget blev Leveringen af en Jerntrappe og 4 Gitterlaager til Gasværket overdraget Smedemester Møller-Holmstoel for 540 Kr. 95 Øre.

